

ZELENA INFRASTRUKTURA – PODPORA BIODIVERZITETI

Ljubljana

Foto: J. Bavcon

**LIFE
NATURAVIVA**

Biodiverziteta – umetnost življenja
Biodiversity – Art of Life

LIFE16 GRES/000711

ZELENA INFRASTRUKTURA – PODPORA BIODIVERZITETI

Zelena infrastruktura urbanih okolij obsega vse še tako male površine poraščene z zelenjem – rastlinami, ki jih ureja in zanje skrbi človek. Je kot zelena hrbtenica mest in predstavlja podaljšek narave, oziroma je v mesto ujeta oblikovana narava.

V zeleno strukturo spadajo tako javne zelene površine kot so parki, drevoredi, mestne zelenice kot tudi zasebni vrtovi, balkoni z zelenjem in drugo.

Ob pravilnem načrtovanju in vzdrževanju lahko zelena infrastruktura pomembno pripomore k ohranjanju in večanju biodiverzitete.

*Novo mesto
Foto: B. Ravnjak*

POMEN ZELENE INFRASTRUKTURE V MESTIH

Drevesa in grmovne vrste v mestih tvorijo senco, so pomembni proizvajalci kisika, znižujejo temperaturo v poletnih mesecih, zmanjšujejo pepišnost površin, s svojo veliko biomaso predstavljajo pomemben ponor vode, s čimer zmanjšujejo možnost poplav, so dušilci hrupa in vežejo mikrodelce.

Različne rastlinske vrste nudijo hrano in življenjski prostor različnim živalim in predstavljajo koridorje med otoki neurbanega okolja (»narave«).

*Ljubljana
Foto: J. Bavcon*

Zelena infrastruktura veča kakovost bivanja, saj za prebivalce predstavlja stik z »naravo«. Tistim, ki nimajo svojih lastnih vrtov, so javne zelene površine kot zelena dnevna soba.

Ne sadimo tujerodnih invazivnih rastlinskih vrst: le-te ogrožajo avtohtone vrste, saj hitreje zasedejo življenjski prostor, se prekomerno namnožijo in izrinejo avtohtone vrste, kar siromaši biodiverzitetu.

Zasajanje čim večjega števila različnih rastlinskih vrst: pomeni večjo biodiverzitetu tako rastlin kot njihovih opraševalcev.

Kasnejša košnja zelenih površin: omogoča semenitev rastlin in samoobnovitev semenske banke v tleh.

KAJ LAHKO STORIMO ZA OHRANJANJE IN POVEČANJE BIODIVERZITETE?

Sajenje avtohtonih rastlinskih vrst (domorodnih): to so tiste vrste, ki so se razvile v našem okolju in so optimalno prilagojene na naše razmere.

Puščanje odmrlih rastlinskih delov pozimi: nudi zaščito mladim rastlinam, domovanje in skrivališča živalim in material za gradnjo gnezd.

Neuporaba fitofarmaceutskih sredstev: le-ta lahko povzročijo zastrupitev in pogin nekaterim živalim.

Foto: B. Ravnjak

DREVESA IN MEJICE

*Drevored
malega jesena
(Fraxinus ornus)
na slovenski cesti
v Ljubljani.
Foto: B. Ravnjak*

Drevesa v urbanem okolju dajejo senco, so največji proizvajalci kisika in so porabniki odvečne padavinske vode, nudijo življenjski prostor pticam, netopirjem, žuželkam in še nekaterim drugim živalim. S svojim plodovi prav tako živalim nudijo hrano. Poleg tega dajejo prijaznejšo zeleno podobo mesta.

Sadimo avtohtone grmovne vrste, ki bogato plodijo, zahtevajo malo vzdrževanja in so tako kot drevesne vrste prilagojene na ekstremne rastiščne razmere v mestih.

Sadimo avtohtone drevesne vrste, ki so medovite (nudijo medičino opraševalcem) in so prilagojene na ekstremne rastiščne razmere v mestih (pomanjkanje prostora v tleh za razrast korenin, vzdržijo visoke temperature in sušo poleti ter soljenje pozimi). Takšne vrste so na primer: mali jesen, mokovec, črni gaber ...

Grmičevje v mejicah blaži hrup, daje dodatno zelenino mestu, številnim živalim nudi dom, skrivališča in hrano.

*Podpis: živa meja
iz rumenega dreva
(Cornus mas)
Foto: J. Bavcon*

CESTNI ROBOVI IN OBREŽJA

Zeleni cestni robovi so ponor vode v mestih in so lahko pomembno življenjsko okolje različnim rastlinskim vrstam in talnim organizmom ter polepšajo podobo kulturne krajine.

Cestnih robov ne kosimo prezgodaj in ne prepogosto. Tako bodo lahko že zgodaj spomladi bujno zacvetele spomladanske rastline in jih poleti nadomestile vrste odprtih površin. Košnja naj ne bo prenizka, tako se v poletnem času trava ne bo posušila in bodo iz ohranjenih rozet rastline ponovno zacvetele.

Foto: J. Bavcon

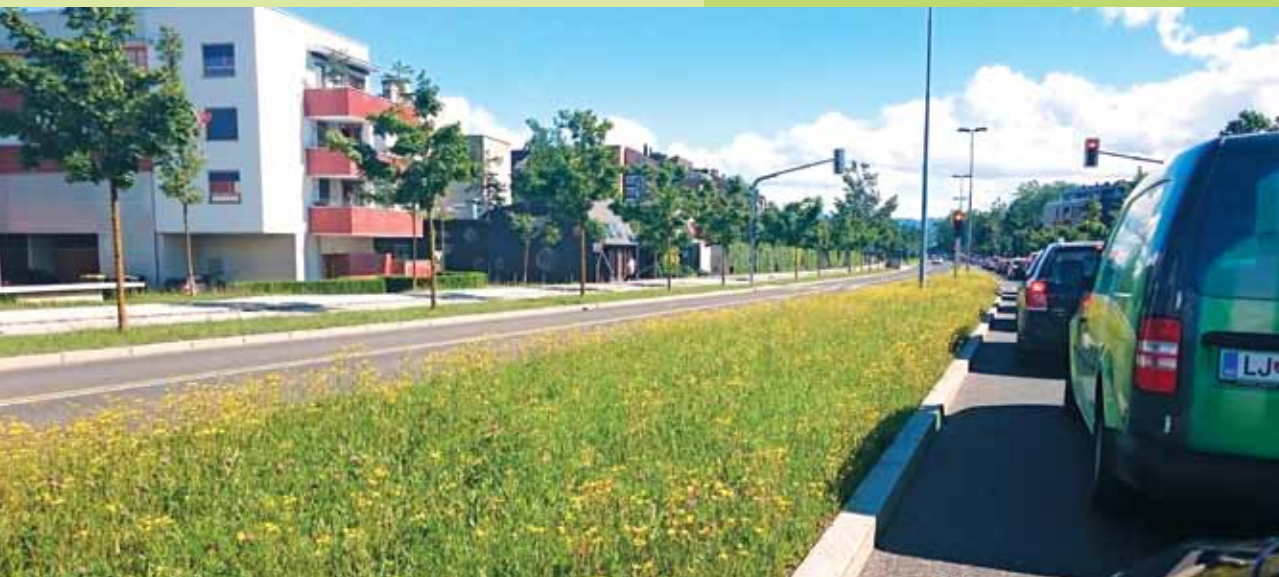

Foto: J. Bavcon

Poraščena obrežja so pomemben habitat obrežnim rastlinam in življenjski prostor vodnim pticam ter drugim živalim. Poraščenost upočasnjuje vodni tok in preprečuje erozijo brežin.

Foto: B. Ravnjak

Pomembno je ohranjati in saditi avtohtone rastlinske vrste in odstranjevati invazivne.

Avtohtone rastlinske vrste kot na primer vrbe, topoli, jelše, namreč utrjujejo rečne bregove.

ZELENICE IN ZELENI CESTNI OTOKI

Zelenice so zelene oaze sredi mesta. Pomenijo življenjski prostor različnim rastlinskim in živalskim vrstam, ki preko mreže zelenic lahko prehajajo iz narave v mesto. So ponor vode ob deževju. Za prebivalce so lahko prostori za druženje in različne aktivnosti na prostem. Cvetoče zelenice omogočajo pašo številnim opraševalcem.

*Cvetoči cestni
otoki v Kopru.*
Foto: J. Bavcon

Foto: J. Bavcon

Na zelenicah pustimo, da rastline zacvetijo, zato prvo košnjo odložimo. Tako ustvarimo male travnike sredi mesta, ki omogočajo opraševalcem, da tam dobijo hrano. Druge košnje odložimo do ponovnega cvetenja rastlin. S tem zmanjšamo stroške vzdrževanja in naredimo prijaznejše okolje. Cestni otoki so lahko z veliko rastlinsko

pestrostjo hortikulturni okras mesta in življenjski prostor živalim.

Na cestne otoke sadimo različne avtohtone medovite rastline, ki nudijo hrano različnim opraševalcem. Sadimo trajnice s čimer zmanjšamo stroške sajenja in tudi pozimi zagotovimo življenjski prostor živalim.

*Gimnazija Ledina
Ljubljana.*
Foto: J. Bavcon

Foto: J. Bavcon

Parke, velike vrtove in velike travne ali gozdne površine v mestu skušamo urediti čim bolj sonaravno, a kljub temu skrbimo za varnost in lep videz. Rastlinam na večjih površinah pustimo cveteti in semeniti. Odstranjujemo tujerodne invazivne vrste. Skrbimo za higieno mestnih gozdov (odstranjujemo bolno drevje) in estetski videz. V parke lahko sadimo tudi tujerodne rastlinske vrste, a le če niso invazivne.

Foto: J. Bavcon

DRUGE ZELENE POVRŠINE

Parki, veliki vrtovi, velike travnate površine in zelene strehe so »zelene oaze« sredi mesta, s pravilno razporeditvijo vzdržujejo mrežo z naravo. Mali vrtički, zeleni balkoni in okenske police pa so mikrookolja, ki so pomembno dopolnilo k zeleni pestrosti v mestu.

Foto: J. Bavcon

Vzpodbujamo prebivalce, da balkone in okenske police ozelenijo z rastlinskimi vrstami vzdržnimi v mestnem okolju. V zasaditvah kombiniramo čim večje število različnih vrst, ki cvetijo v različnem obdobju leta. S tem je opravevalcem zagotovljena hrana tekom celega leta.

Tekst: mag. Blanka Ravnjak, dr. Jože Bavcon

Foto: J. Bavcon

Strokovni pregled: dr. Danilo Bevk

Fotografije: Jože Bavcon, Blanka Ravnjak

Oblikovanje: Nonparel d.o.o.

Tisk: Nonparel d.o.o.

Izdal: Botanični vrt Univerze v Ljubljani in

Nacionalni inštitut za biologijo

Zanj: znan. svet. dr. Jože Bavcon &

izr. prof. dr. Matjaž Kuntner

Naklada: 10.000 izvodov

Kraj in leto izida: Ljubljana 2019

© Botanični vrt Univerze v Ljubljani

Botanični vrt University
of Ljubljana Botanic
gardens
Ljubljana Ljubljana

NACIONALNI INŠTITUT ZA **BIOLOGIJO**
NATIONAL INSTITUTE OF **BIOLOGY**

Projekt je sofinanciran iz sredstev LIFE - finančnega instrumenta
Evropske unije za okolje in podnebne ukrepe ter ministrstva
RS za okolje in prostor

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR